

Vergaderjaar 2023–2024

30 950

Racisme en Discriminatie

20 454

Voortgangsrapportage uitvoering wetten oorlogsgetroffenen

Nr. 412

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP EN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 juli 2024

De komst van een internationale onderzoeksfaciliteit ten behoeve van Holocaustonderzoek in Europa is een stap dichterbij gekomen. In deze brief informeren wij uw Kamer graag dat het kabinet onlangs het verzoek tot oprichting naar de Europese Commissie heeft gestuurd. Dit verzoek is namens verschillende deelnemende landen en in samenwerking met onderzoeksinstituten, zoals het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies, verzonden. De onderzoeksfaciliteit heeft tot doel alle bronnen en archieven over de Holocaust wereldwijd eenvoudig toegankelijk te maken. Dit ter ondersteuning van transnationaal onderzoek, herdenking en educatie over de holocaust. Nu de laatste ooggetuigen van de Holocaust ons steeds meer ontvallen, worden deze bronnen en archieven steeds belangrijker om het verhaal van de Holocaust over te dragen aan huidige en toekomstige generaties. Via de onderzoeksfaciliteit krijgt onderzoek naar de Holocaust een extra impuls en krijgen we meer inzicht in onze gezamenlijke, gedeelde geschiedenis.

Betere toegang en nieuwe perspectieven

De onderzoeksfaciliteit, voluit *European Holocaust Research Infrastructure (EHRI)* getiteld, is een initiatief van Holocaust gerelateerde onderzoeksinstituten, archieven en musea wereldwijd. Tot de eerste deelnemende landen van de nieuwe internationale Holocaust onderzoeksfaciliteit behoren naast Nederland: België, Duitsland, Israël, Kroatië, Oostenrijk, Polen, Roemenië, Slowakije, Tsjechië en het Verenigd Koninkrijk. Beschikbare openbare gegevens uit de deelnemende landen worden met elkaar verbonden. Het gaat onder meer om foto's, video's, papieren en digitale archieven. Bijvoorbeeld over de treintransporten in de Tweede Wereldoorlog, brieven van mensen uit concentratiekampen en recent wetenschappelijk onderzoek over de Holocaust.

Er is wereldwijd veel informatie over de Holocaust beschikbaar, maar deze bronnen zijn verspreid over duizenden archieven, bibliotheken, musea en andere instellingen in Europa en daarbuiten. Deze versnippering maakt het voor wetenschappers en studenten erg moeilijk om alle informatie die ze nodig hebben voor hun onderzoek te vinden en inzichtelijk te krijgen. EHRI lost dit probleem op door grote hoeveelheden gegevens over de Holocaust samen te brengen en eenvoudig toegankelijk te maken voor onderzoekers, maar ook voor het algemene publiek. Zo kunnen brieven uit Auschwitz of foto's van de bevrijding van Bergen Belsen, die nu in vele archieven en collecties te vinden zijn, straks vanachter een computer in één keer gevonden worden. Een groot deel van de bronnen zal straks digitaal te doorzoeken zijn. Ook voor het algemene publiek, bijvoorbeeld mensen die onderzoek doen naar hun familiegeschiedenis, wordt de onderzoeksfaciliteit toegankelijk.

Hoofdzetel in Nederland

De nieuwe onderzoeksfaciliteit EHRI krijgt, na goedkeuring van de Europese Commissie, zijn hoofdzetel in Nederland. Deze wordt ondergebracht bij het NIOD, onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW). De vestiging van de hoofdzetel bij het NIOD is een krachtige bevestiging van de waardevolle rol die dit Nederlandse Instituut inneemt bij transnationaal onderzoek naar de Holocaust. Tevens wordt via de oprichting van EHRI mede invulling gegeven aan de doelstellingen van de International Holocaust Remembrance Alliance zoals vastgelegd in de «Stockholm Declaration of the International Holocaust Research Alliance» uit 2000 en de «International Holocaust Remembrance Alliance Ministerial Declaration» uit 2020. Hierin is onder meer afgesproken om onderzoek naar de Holocaust te stimuleren en de archieven daarvoor open te stellen.

De opzet van EHRI en het benodigd personeel worden betaald door de aangesloten lidstaten middels een jaarlijkse contributie. Vanuit Nederland draagt het KNAW-instituut NIOD ook een deel van de kosten. Het kabinet heeft voor de periode 2025–2035 jaarlijks een bedrag van € 300.000 gereserveerd voor de jaarlijkse Nederlandse bijdrage aan EHRI. Dit wordt gefinancierd vanuit de begrotingen van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Volgende stap

Het verzoek voor de oprichting en opzet van EHRI is op 11 juli j.l. ter goedkeuring naar de Europese Commissie gestuurd. Deze opzet bevat belangrijke details, zoals de locatie van de hoofdzetel in Nederland, de invulling van de op te zetten rechtspersoon en de overeengekomen concept statuten. Het kan enkele maanden duren voordat de Europese Commissie definitief instemt met de plannen. Na de goedkeuring kan EHRI meteen van start. Door diverse Europese projecten hebben de deelnemende onderzoeksinstellingen al enkele jaren gebouwd aan een stevig fundament voor online onderzoeks- en trainingsfaciliteiten. Daarnaast is er gewerkt aan een uitgebreid netwerk- en opleidingsprogramma dat onderzoekers internationaal bij elkaar brengt.

Deze worden nu gewaarborgd voor de toekomst en in de komende jaren grootschalig uitgebreid in de nieuwe onderzoeksfaciliteit. Wij zullen uw Kamer informeren over de formele start van EHRI, naar verwachting begin 2025.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
E.E.W. Bruins

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
V.P.G. Karremans